

Ізай І.М., аспірант Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ
ЗА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЗДОРОВ'Ю
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО (Ч. 2 СТ. 345 КК УКРАЇНИ)

Згідно положень ч. 6 ст. 62 Закону України від 02.07.2015 року №580-УІІ «Про Національну поліцію» втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Законодавче забезпечення протидії протиправним діям стосовно поліцейського кримінально-правовими засобами врегульовано нормами розділу XV Особливої частини КК України (статті 343, 345, 347, 348 КК України), що утворюють систему кримінально-правової протидії втручання у діяльність працівника правоохоронного органу.

Відповідальність за заподіяння шкоди здоров'ю поліцейського у виді передбаченого у ст. 345 КК України, зокрема у ч. ч. 2, 3, 4 цієї статті. За умисне заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побойв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків у санкції ч. 2 ст. 345 КК

України передбачено альтернативні види покарань у виді обмеження волі або позбавлення волі.

З огляду на наведене, доцільним видається проаналізувати практику призначення покарання за вчинення злочинів, якими заподіюється шкода здоров'ю поліцейському у виді умисного заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків з метою з'ясування виконання вимог законодавства України про кримінальну відповідальність щодо призначення необхідного й достатнього покарання для виправлення особи та попередження нових злочинів.

Перш за все, зазначимо, що покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. М. С. Таганцев зазначав, що само собою зрозуміло, що юридичне вивчення злочинного діяння не може обмежуватися вивченням тільки самого діяння, забуваючи особу, яка його вчинила; властивості та якості злочинця визначають умови застосування кримінального закону, впливають на встановлення розміру покарання тощо. Як відзначав В. Сташис, реалізація спеціальної превенції має створювати умови, які об'єктивно перешкоджатимуть засудженому вчиняти новий злочин і, одночасно, сприятимуть зміні злочинної поведінки на соціально схвалювану, правомірну поведінку, допомагаючи формуванню настанов і навичок саморегуляції, а також вихованню в особистості свідомої, добровільної потреби такої поведінки.

Згідно даних судової статистики у 2012 році за ч. 2 ст. 345 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 318 осіб, з них: 270 засуджено, 3 визнано неосудними, щодо 45 осіб справу закрито. При цьому засудженим призначались такі види покарань: до обмеження волі засуджено 27 осіб (10%). Покарання у виді позбавлення волі призначено 46 особам (16%): від 5 до 10 років - 1, від 3 до 5 років - 4, від 2 до 3 - 13, від 1 до 2 - 23, 1 рік - 5. Разом з цим звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 174 особи, за актом амністії - 4 (загалом 65%). До 16 осіб застосовано положення ст. 69 КК України (7%). До 6 осіб застосовано

покарання у виді арешту, до 2 осіб - громадські роботи, до 11 осіб - покарання у виді штрафу (загалом 7, 5%).

У 2013 році за ч. 2 ст. 345 КК України було розглянуто кримінальні справи (провадження) щодо 220 осіб, з них: 197 засуджено, 3 визнано неосудними, щодо 20 осіб справу закрито. При цьому засудженим призначались такі види покарань: до обмеження волі засуджено 8 осіб (4, 5%). Покарання у виді позбавлення волі призначено 35 особам (18%): понад 10 років - 1, від 3 до 5 років - 4, від 2 до 3 - 5, від 1 до 2 - 17, 1 рік - 8. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 131 особу, за актом амністії - 2 (67%). До 15 осіб застосовано положення ст. 69 КК України (8%). До 1 особи застосовано покарання у виді громадських робіт, до 20 осіб - покарання у виді штрафу (загалом 11%).

У 2014 році за ч. 2 ст. 345 КК України було розглянуто кримінальні справи (провадження) щодо 240 осіб, з них: 213 засуджено, 3 визнано неосудними, щодо 24 осіб справу закрито. Засудженим призначались такі види покарань: до обмеження волі засуджено 15 осіб (8%). Покарання у виді позбавлення волі призначено 42 особам (19, 5%): від 5 до 10 років - 1, від 3 до 5 років - 6, від 2 до 3 - 9, від 1 до 2 - 16, 1 рік - 10. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 116 особу, за актом амністії - 25 (66%). До 8 осіб застосовано положення ст. 69 КК України (4%). До 1 особи застосовано покарання у виді арешту, до 14 осіб - покарання у виді штрафу (загалом 8%).

У 2015 році за ч. 2 ст. 345 КК України було розглянуто кримінальні справи (провадження) щодо 207 осіб, з них: 175 засуджено, 5 осіб виправдано, 7 визнано неосудними, щодо 20 осіб справу закрито. Засудженим призначались такі види покарань: до обмеження волі засуджено 18 осіб (більше 10%). Покарання у виді позбавлення волі призначено 27 особам (17%): від 3 до 5 років - 3, від 2 до 3 - 6, від 1 до 2 - 15, 1 рік - 3. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 113 особу, за актом амністії - 10 (загалом більше 70%). До 4 осіб застосовано положення ст. 69 КК України (2,5%). До 1 особи застосовано покарання у виді громадських робіт, до 6 осіб - покарання у виді штрафу (загалом 4%).

Таким чином, аналіз практики призначення покарання у 2012-2015 роках за умисне заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків показав такі результати. Основне покарання у виді обмеження волі призначається в середньому у 8% випадків. Основне покарання у виді позбавлення волі призначається у 18% випадків. Особливу увагу звертає на себе практика звільнення від відбування покарання з випробуванням із встановленням іспитового строку, що складає в середньому 67%, тобто двоє із трьох засуджених за ч. 2 ст. 345 КК України не відбувають реально призначене покарання.

Судами призначається більш м'яке покарання, ніж передбачено у санкції ч. 2 ст. 345 КК України у 6% випадків. Також у майже 8% випадків особам у зв'язку із застосуванням положень ст. 69 КК України або призначення додаткового покарання на підставі ст. 77 КК України призначається покарання, не передбачене у санкції ст. 345 КК України у виді штрафу, арешту, громадських робіт.

Враховуючи наведене, з огляду на правовий статус поліцейського та необхідність забезпечення ефективної кримінально-правової охорони діяльності правоохоронних органів потребують подальшого дослідження питання застосування судами положень ст. 75 КК України щодо звільнення від відбування покарання осіб, засуджених за умисне заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків, а також практика призначення покарання, не передбаченого у санкції ч. 2 ст. 345 КК України.